

Forord

I november 2008 var Afdeling for Religionsvidenskab vært for et todages forskerseminar om Religion i den moderne verden. Det er bidragene fra dette seminar, vi bringer i dette temanummer om Religion i nutiden. Et enkelt bidrag af Brian Palmer fra Uppsala Universitet vil blive bragt i det følgende nummer af RvT.

Tanken med seminaret var primært at fokusere på de forandringer, som religiøsitet de seneste år har undergået i en nordvesteuropæisk sammenhæng, og overveje, hvilken betydning det har for forståelsen af religion. Det er derfor en tilsnigelse, når vi har kaldt temanummeret Religion i nutiden, for strengt taget forholder det sig alene til de forandringer, som religionen/erne har undergået i vor egen lokale kontekst. Ikke desto mindre kan man også her, som det fremgår af temanummerets artikler, iagttage interessante forskelle mellem udviklingen i fx Storbritannien og i Danmark og Sverige. Samtidig rejser forskydninger og forandringer i vor egen midte en række interessante og udfordrende spørgsmål med både teoretisk og empirisk relevans. Giver et begreb som sekularisering fortsat mening og i givet fald på hvilken måde? Hvor en klassisk sekulariseringstese indebar en bastant forestilling om religionens forsvinden, vil de færreste i dag hævde, at religionerne står for at miste betydning, endsiige forsvinde, heller ikke fra det vesteuropæiske landkort; men omvendt kommer man dårligt udenom, at sekularisering har sat et markant præg på betydelige dele af religiøsitet i Nordvesteuropa. Det efterlader selvsagt spørgsmålet, hvordan sekularisering og religiøsitet og forholdet mellem dem skal tænkes i dag, ligesom det rejser spørgsmål om forholdet mellem de 'små' og 'store' traditioner, mellem de institutionaliserede former for religiøsitet og forskellige former for 'åndelighed'? Hvad betegner overhovedet kategorien 'åndelighed' eller spiritualitet, og hvordan skal den defineres? En stadig større mangfoldighed af religioner i Vesteuropa åbner også for nye forskningsfelter og spørgsmål. Hvordan reagerer fx forskellige former for sikhisme, islam og hinduisme på en vesteuropæisk kontekst? Hvordan reagerer man i forskellige sociale og kulturelle segmenter, hvordan ser det ud, når man kigger på forskellige generationer og køn?

Religionsvidenskaben selv er ikke gået upåvirket gennem de seneste 30 års humanvidenskabelige nybrud som fx dekonstruktivisme, diskursanalyse, postkolonialisme, *queer-studies* og nyfeminisme, der alle på forskellig vis har fremhævet betydningen af et magtaspekt, men hvordan kan det tænkes ind i religionsforståelsen? Hvis sekulariseringstese selv er del af en sekulær magtdiskurs og har del i, hvad de forudsiger, hvor uhildet er de da i forhold til deres genstandsområde? Som det fremgår af både Linda Woodheads og Ina Rosens bidrag, må også religionsforståelse og religionsdefinitioner gøres til del af det løbende arbejde med at gentænke disciplinen og dens

muligheder for at kortlægge forandringer i det religiøse landskab. I den sammenhæng er det afgørende, at man forsøger at tænke en magtdimension ind i religionsforståelsen. Spørgsmålet er blot, hvordan det kan og skal gøres.

Lars Ahlin er også optaget af udviklingen af nye kategorier og et bedre begrebsapparat, der i højere grad formår at modsvare de forskydninger, som har fundet sted de seneste 30 år eller som betegner overgangen fra den første til den anden modernitet. Ældre kategorier som fx klasse og familie, der gav god mening i forhold til den første modernitet, er i dag blevet *zombie*-kategorier, levende døde kategorier. Med udgangspunkt i den religiøse situation i dagens Danmark drøfter Ahlin det problematiske i brug af kategorier som religiøse organisationer og religiøst tilhørsforhold.

Nye former for religiøsitet eller sammenhængen mellem 'åndelighed' og religion er emnet for Erika Willanders artikel, hvor hun sætter spørgsmålstegn ved den ofte hævdede påstand om, at 'åndelighed' eller spiritualitet skulle have afløst mere traditionelle former for religion, i særdeleshed klassiske former for kristendom. På baggrund af et nærstudium af den svenske by Enköping viser Willander imidlertid, at der er langt flere sammenhænge mellem 'nyåndelighed' og klassiske former for religion. Derved rejser også hun spørgsmålstegn ved en hævdunden tanke i nyere religionssociologi og bidrager til, at vi gentænker forholdet mellem spiritualitet og klassiske former for religiøsitet, ligesom hendes artikel understreger nødvendigheden af en klarlæggelse af begreber som 'åndelighed' og spiritualitet. Med Marie Vejrup Niensens artikel om Transformationer i Folkekirkekristendommen i dag fokuseres på forskydninger i en af de etablerede former for religiøsitet. Også hendes artikel peger på nødvendigheden af en større forståelse af forholdet mellem 'små' og 'store' traditioner, officiel og uofficiel religion, hvis man skal nå til klarhed over det religiøse landskab i dag.

Fælles for bidragene er deres vilje til at rejse spørgsmålstegn ved teoretisk vane-tænkning og at lade teorierne afprøve på nyt empirisk materiale, der i en vekselvirkning kan bidrage til at videreudvikle teorierne. Vi håber med dette temanummer at have rejst en række centrale spørgsmål i forhold til nutidens religiøse landskab, ligesom det gerne skulle give anledning til fornyet refleksion over de teorier og metoder, vi bruger til at kortlægge landskabet gennem. Det er ikke nødvendigvis blevet lettere at forske og undervise i religion i nutiden, men det er bestemt heller ikke blevet mindre spændende.

Tilbage står, inden vi ønsker vore læsere god læselyst, at rette tak til Det Teologiske Fakultet ved Aarhus Universitet, der i lighed med tidligere forskerseminarer har bidraget med generøs støtte.

Redaktionen